

כירה פרק שלישי שבת

דף מה. - :

רס"י

מחזירין אפילו בשבת. פירש
קונטרס בשבת ביום המחרת
ולפי"ז ה"ל למינקט אפי' ביום
השבת ולמאי דפרישית דעיקר
פלוגתייהו בחול אחי שפיר:
פינה ממיחם למיחם מהו.
וא"ת דבפרק במה טומנין (לקמן
דף נ"א.) תניא וכן היה רשב"ג
אומר לא אסרו אלא באתו
מיחם אבל פינה ממיחם למיחם
מותר אלמא במיחם אחר
שרי טפי והכי משמע איפכא
ואור"ת דהכא גבי השהה ע"ג
כירה כשהוא באתו מיחם שהוא
חס לא אחי לחתויי אבל במיחם
אחר שהוא קר אחי לחתויי
אבל גבי הטמנה שרי טפי
כשהוא קר דבחיטוי מועט לא
יועיל: ורשב"א מפרש בשם ר"י
דהתם בהטמנה דהוי לזורך מחר
ליכא למיחש לחיטויי דבלא חיטוי
יתחמם הרבה אבל הכא דבעי לה
בלילה איכא למיחש לחיטויי ומיהו
קא' משמע התם דמייירי במטמין
בלילה (ת"י).

תוספות

ב"ה אומרים אף מחזירין: אמר רב ששת לדברי האומר
מחזירין אפילו בשבת ואף ר' אושעיא סבר אף מחזירין אפי'
בשבת דא"ר אושעיא פעם אחת היינו עומדים לעילא מר'
חייא רבה והעלנו לו קומקום של חמין מדיושא התחתונה
לדיושא העליונה ומוזגנו לו את הכוס והחזרנוהו למקומו ולא
אמר לנו דבר א"ר זריקא א"ר אבא א"ר תדאי לא שנו אלא
שעודן בידו אבל הניחן ע"ג קרקע אסור א"ר אמי ר' תדאי
דעבד לגרמיה הוא דעבד אלא הכי א"ר חייא א"ר יוחנן
אפילו הניחה על גבי קרקע מותר פליגי בה רב דימי ורב
שמואל בר יהודה ותרוייהו משמיה דרבי אלעזר אמרי חד
אמר עודן בידו מותר ע"ג קרקע אסור וחד אמר הניחן על
גבי קרקע נמי מותר אמר חזקיה משמיה דאביי הא דאמרת
עודן בידו מותר לא אמרן אלא שדעתו להחזיר אבל אין דעתו
להחזיר אסור מכלל דעל גבי קרקע אע"פ שדעתו להחזיר
אסור איכא דאמרי אמר חזקיה משמיה דאביי הא דאמרת על
גבי קרקע אסור לא אמרן אלא שאין דעתו להחזיר אבל דעתו
להחזיר מותר מכלל שבעודן בידו אע"פ שאין דעתו להחזיר
מותר בעי ר' ירמיה תלאן במקל מהו הניחן על גבי מטה מהו
בעי רב אשי פינן ממיחם למיחם מהו תיקון: מתני'. תנור
שהסיקוהו בקש ובגבבא לא יתן בין מתוכו בין מעל גביו
כופה שהסיקוהו בקש ובגבבא ה"ז כביריים בגפת ובעצים
הרי הוא בתנור:

הרי הוא בתנור:

דף לו :

רס"י

מתני' כירה. עשויה כעין קדירה
ונתנין קדירה לתוכה: קש. זנבות
השכולין: גבבא. הגבב מן השדה
אישטובל"א וקש: גפת. פסולת של
שומשמן שהוליא שומן: עד שיגרורף.
הגחלים משום דמוסיף הצל וטעמא
פרישנא דבפרק דלעיל שמה יחתה
דגחלים: או עד שיתן אפר. על גבי גחלים לכסותם ולכנס: בית שמאי
אומרים. נתנין עליה חמין אחר שגרפה ללא כריכי לבשולי דליכא למגזר
שמה יחתה: אבל לא תבשיל. דניחא ליה בישוליה ואחי לאחתויי א"י
נתקיימה מחשבתו ומיחזי כמבשיל: לא מחזירין. בשבת דמיחזי כמבשיל: אף
מחזירין. הואיל וגרורף:

תוספות

חמין ותבשיל. - - - ואפילו
אי סתם חמין ותבשיל לא הוה
בשיל כל זכרו כריך לומר הא
דאסרי בית שמאי להחזיר היינו
אפילו חמין שהוחמו כל זכרן
וכן לבית הלל באינה גרופה
מדקאמר בגמרא (דף לח:) ואף
רבי אושעיא סבר מחזירין אפילו
בשבת דאמר רבי אושעיא פעם אחת כו' והעלנו לו קומקום של חמין
ומוזגנו לו את הכוס והחזרנוהו למקומו ואי לא אסיר בהוחמו כל זכרן
מנא ליה דמחזירין אפילו בשבת דילמא הוחם כל זכרו הוה - - -

וב"ה אומרים אף מחזירין. אפילו בשבת מחזירין כלאמר בגמרא ולשון
נוטלין נמי משמע דבשבת מייירי דבחול לא הוה כריך למיתני נוטלין
ולמאן דאסר להחזיר אסר אפילו בחול לבית הלל כשאינה גרופה ולבית
שמאי אפי' בגרופה מדקאמר בגמרא לדברי האומר מחזירין מחזירין
אפילו בשבת משמע דעיקר פלוגתא הוי בחול ועוד מדקדק רת מדקאמר
לא יתן עד שיגרורף ואי לא יתן לא יחזיר בשבת הוא אידך יגרורף או יקטום
בשבת והוה ליה למימר אלא אם כן גרף וקטם אלא בחול נמי אסור
להחזיר וא"ת מה שיעור הוא נותן לאסור בע"ש דהיכא דסלקו בהשכמה
פשיטא דשרי להחזיר ואומר ר"י דמשעה שלא יוכלו להרחיחו מצעוד
יום אסור להחזיר ומיהו בשבת אפילו רותח אסור להחזיר למאן דאסר
דאי לאו הכי מנא ליה דרבי אושעיא סבר מחזירין אפילו בשבת דילמא
קומקום של חמין רותח הוה ועוד אומר ר"י דמלינו למימר דבערב
שבת נמי אסור להחזיר אפילו רותח משעה שאם היה קר לא היה יכול
להרחיח מצע"י - - -

תוספות פרק במה טומנין דף מה.

דזיתים מסקי הכלל. - - - ומה שנהגו להסיר הקדרה מעל הכירה
ומניחין על הקרקע עד שיגרפו הכירה שמה סבירא לן כהן לישנא דריש
כירה (לעיל דף לח:) דשרי חזקיה משמיה דאביי הניחו על גבי קרקע אם
דעתו להחזיר:

רא"ש פרק שלישי סימן ב'

ב - - - ולישנא דמחזירין אף בשבת משמע הכי דכי היכי דפליגי בשבת פליגי בערב שבת הלכך נראה דבערב שבת נמי [אפילו] הוא רותח אסור להחזירו כל היכא דאם היה קר לא היה יכול להרתחו מבעוד יום. ונ"ל הא דאסור מבעוד יום להחזיר לבית שמאי אף בגרופה וקטומה היינו מבעוד יום דומיא דמשחשיכה דכמו משחשיכה דהיינו אחר שנתבשלה נתנה בכירה להשהותה שם. כן נמי מבעוד יום דאסור להחזיר היינו אחר שנגמר בישולה ומניחה עומדת על הכירה עד לערב להחזיק חומה ואם נטלה אז מן הכירה אסור להחזירה אטו שבת. וכולה חדא גזירה היא דכיון דאינה מתבשלת עוד על הכירה הוי כתחלת שהייה ואי שרינן להחזיר מבעו"י אתי נמי להחזיר משחשיכה. אבל כל זמן שלא נתבשלה כל צרכה נוטל ומחזיר כל היום: [דף לה ע"ב] אמר ר' חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב לא שנו אלא על גבה אבל לתוכה אסור להחזיר אמר רב זריקא אמר ר' אמי אמר ר' תדאי לא שנו אלא עודן בידו אבל הניחן על גבי קרקע אסור אמר חזקיה משמיה דאביי הא דאמר עודן בידו מותר לא אמרן אלא שדעתו להחזיר אבל אין דעתו להחזיר אסור. וארב ששת דאמר מחזירין אף בשבת קאי אבל מבעוד יום מחזירין בכל ענין. בעי רבי ירמיה תלאן במקל מהו. הניחן על גבי מטה מהו. בעי רב אשי פינן ממיחם למיחם מהו. תיקו ועבדינן לחומרא:

קרבן נתנאל

[מ] אבל מבעוד יום מחזירין בכל ענין. אין הפירוש אפילו סמוך לחשיכה דהא כבר מסיק דרב ששת סבר דב"ה אסור להחזיר סמוך לחשיכה בשיעור אם היה קר שלא יתחמם התבשיל קודם שבת אלא קודם לזמן הזה מחזירין בכל ענין והכי דייק לישנא מדלא קאמר דוקא אשבת קאי. אבל בע"ש נוטל ומחזיר כל היום בכל ענין כדקאמר לעיל בלא נתבשל כ"צ. ועוד סייענין להך פירושא לקמן בפ' במה טומנין סימן ב' דאלת"ה קשיא דברי רבינו אהדדי ע"ש:

ר"ן (על הרי"ף)

פיסקא וב"ה אומרים אף מחזירין אמר רב ששת לדברי האומר אף מחזירין מחזירין אפילו בשבת. כבר פי' במשנתנו דעיקר פלוגתייהו דב"ש וב"ה בסמוך לחשיכה ומשום הכי איצטריך רב ששת למימר דלב"ה דאמרי מחזירין לאו בסמוך לחשיכה בלבד אלא אפי' בשבת אבל רש"י ז"ל פי' דאפילו בשבת ביום המחרת דלא תימא פלוגתייהו משחשכה והתם הוא דשרי משום דמוכחא מילתא דאדעתא לאהדורי לצורך מחר שקיל לה אבל ביום לא מוכחא מילתא דשקיל לה אדעתא לאהדורי ובטלה לה להטמנה והוה ליה כמטמין לכתחלה וזה על דרך פירושו ז"ל שהוא מפרש כולה פרקין בהטמנה - - -

לא שנו אלא שעודן בידו אבל הניחם על גבי קרקע אסור להחזיר דמחזי כמבשל לכתחלה איכא לישנא אחרנא בגמרא דשרי הניחן על גבי קרקע בשדעתו להחזיר ועודן בידו אפילו אין דעתו להחזיר והאי לישנא בגמרא בתרא הוא ואפילו הכי פסקי רבואתא כלישנא קמא לחומרא דאע"ג דכל ה"מ מדרבנן בעלמא נינהו דכיון שנתבשל כמאכל בן דרוסאי לית ביה משום מבשל דאורייתא החמירו ז"ל בדברים הללו מפני שהן קרובין לבא לידי איסור תורה:

בעי רב אשי פינן ממיחם למיחם מהו מי מחזי כמבשל לכתחלה או שרו במיחם שני כמיחם ראשון ולא איפשיטא וא"ת אדרבה מיחם שני קיל טפי דהא אמרינן לקמן בפרק במה טומנין [דף נא]. לגבי מטמין בדבר שאינו מוסיף (נ"ב הבל) דלא אסרו אלא באותו מיחם אבל פינן ממיחם למיחם מותר - - - א"נ הכא פירושא דקא מיבעיא לן פינן ממיחם למיחם מהו להחזיר למיחם ראשון ולהחזירה על גבי כירה מי הוי כהניחו על גבי קרקע או לא:

ומיהו בירושלמי משמע דכל הני פלוגתא ליתנהו אלא בשסלקן מע"ג כירה מערב שבת ולא החזירן עד שחשכה דגרסי' התם [בפרקין סה"א] נטלו מבעוד יום מחזירו מבעוד יום נטלו משחשכה מחזירו משחשכה נטלו מבעו"י וקדש עליו היום ר' סימון בר תדאי בשם רב אושעיא אם הניחו אסור לטלטלו אמר ר' אלעזר בשם ר' אושעיא משרת הייתי את ר' חייא הגדול והייתי מעלה לו חמין מדיוטא התתונה לדיוטא העליונה וכו' ועלה איבעיא להו התם תלאו ביתד מהו הניחו על גבי ספסל מהו ולפי זה דוקא בנטלו מבעוד יום הוא דמחמירי' אבל נטלו משחשיכה אפי' הניחו על גבי קרקע מותר להחזירו ועל דרך זה גם כן אפשר לפרש מאי דאמרינן לעיל לדברי האומר מחזירין מחזירין אפילו בשבת לומר שאף על פי שהחזירה היא בלבד שנעשית בשבת שרי ובכח"ג הוא דמפלגינן בין עודן בידו להניחו על גבי קרקע אבל כשסלק בשבת בכולהו גווני שרי:

ומ"ש רבינו כל זמן שהיא רותחת. כן משמע ודאי שאם שהה בידו עד שנצטנן התבשיל אסור להחזירה משום דהוה ליה כמבשל וכן כתב רבינו בסימן ש"ח (פא סוע"ב), וכן כתב רבינו ירוחם בח"ג (ני"ב סט סוע"א) בשם ה"ר יונה דכל שרובו רוטב ומצטמק ויפה לו והוא צונן כשהחזירו על גבי כירה ומצטמק הוי מבשל גמור. וכתב עוד ומכל מקום מוכח מהגמרא שאם לא נצטנן אפילו שינה מרתחתו קצת מותר להחזיר. וכתב עוד בשם ה"ר יונה דהא דשרי להחזיר דוקא כשהגיע מבעוד יום למאכל בן דרוסאי אבל אם לא הגיע לא יחזיר אם נטל עכ"ל, וכן כתב הרב המגיד בפרק ג' (ה"י) בשם הרמב"ן (לח: סוד"ה כתב) והרשב"א (לו: ד"ה עד שיגרוף) אלא שלא הזכיר מבעוד יום וכן נראה דמאחר שעכשיו כשמסלקו מהאור הוא מבושל מה לי אם נתבשל מבעוד יום או אם נתבשל משחשיכה ואפשר דה"ר יונה מיירי כשמסלקה תיכף שחשכה דאז אם לא הגיע מבעוד יום למאכל בן דרוסאי גם עכשיו כשמסתלק התבשיל לא הגיע. ורבינו כתב בסימן ש"ח (פג.) שאם לא נתבשל כל צרכו אפילו נתבשל כמאכל בן דרוסאי שייך בו בישול אפילו בעודו רותח ואם כן מה שמתיר כאן להחזיר, כשנתבשל כל צרכו לגמרי הוא דוקא, שאם לא נתבשל כל צרכו

אף על פי שנתבשל כמאכל בן דרוסאי אסור להחזיר כל שיש עדיין חום בכירה שהקדרה רותחת מחמתה:

ומ"ש רבינו ובעודה בידו ודעתו להחזירה וכו'. שם (לח:): א"ר זריקא [אמר ר' אבא] אמר ר' תדאי לא שנו אלא שעודן בידו אבל הניח על גבי קרקע אסור ואיפליג עליה ר' אמי משמיה דר' יוחנן ושרי אפילו הניחה על גבי קרקע ואיפליגו אמוראי אחרני נמי במילתא ובתר הכי אמר חזקיה משמיה דאביי הא דאמרת עודן בידו מותר לא אמרן אלא שדעתו להחזיר אבל אין דעתו להחזיר אסור מכלל דעל גבי קרקע אף על פי שדעתו להחזיר אסור איכא דאמרי אמר חזקיה משמיה דאביי הא דאמרת על גבי קרקע אסור לא אמרן אלא שאין דעתו להחזיר אבל דעתו להחזיר מותר מכלל דבעודן בידו אף על פי שאין בדעתו להחזיר מותר. ופסק הרי"ף (יז:): כלישנא קמא וכתב הר"ן (שם ד"ה לא) דאף על גב דלישנא בתרא מיקל פסקו רבוותא כלישנא קמא לחומרא מפני שהם דברים שקרובים לבוא לידי איסור תורה וכן פסק הרא"ש (פי"ב) וכן כתב רבינו ירוחם בח"ג (ני"ב סט ע"א) וכן כתב הרב

המגיד בפרק ג' (ה"י) בשם הגאונים ודלא כהגהות [מיימונית] [פ"ג אות ד] שכתבו בשם ספר התרומה (פי"א רלא) דהלכה כמאן דשרי אפילו הניחה על גבי קרקע משום דבשל סופרים הלך אחר המיקל:

- - - אבל הרמב"ם בפרק ג' (ה"י) כתב וז"ל ואין מחזירין אלא על גבי כירה גרופה או מכוסה וכו' והוא שלא הניח הקדרה על גבי

טור סימן רנ"ג (ב)

כירה שהיא גרופה וקטומה ונטל הקדרה מעליה אפילו בשבת מותר להחזירה כל זמן שהיא רותחת ודוקא על גבה כגון על שפתה או על כסוי שעל חללה ובעודה בידו ודעתו להחזירה אבל לתוך חלל הכירה או שהניח הקדרה על גבי הקרקע או אפילו עודנה בידו ולא היה בדעתו להחזירה אסור ואפי' לא הניחה על גבי קרקע אלא שתלאה במקל או שהניחה על גבי מטה או שפינהו ממיחם למיחם אסור ואם אינה גרופה וקטומה אסור להחזירה לא מיבעיא בשבת אלא אפי' מבע"י אחר שנגמר כל בישול הקדירה ומניחה לעמוד על הכירה עד הערב לשמור חומה אם נטלה מן הכירה אסור לו להחזירה אפילו בעודה רותחת אם הוא כל כך ערב שאין שהות ביום להרתיה אם הייתה קרה דגזרינן אטו היכא שנטל בשבת דאי שרית להחזירה מבע"י אתי נמי להחזירה כשנטלה בשבת אבל כ"ז שלא נתבשלה או אפילו נתבשלה ויש שהות ביום להרתיה אילו נתקררה מותר להחזירה ובתנור אסור להחזירה אפילו הוא גרוף וקטום וכופה אם הסיקו בקש ובגבבא דינו ככירה בגפת ועצים דינו כתנור:

קרקע אבל משהניחה על גבי קרקע אין מחזירין אותה ואפילו ע"ג כירה גרופה או מכוסה עכ"ל ולא הזכיר בעיות אלו ונראה שדעתו לומר דכיון דמידי דרבנן הוא ועלו בתיקו נקטינן לקולא ואעפ"כ פסק כמאן דאמר הניחה על גבי קרקע אסור משום דרובא דאמוראי סבירא להו הכי אך קשה שלא חילק בין דעתו להחזיר לאין דעתו להחזיר ובין אם פוסק כלישנא קמא בין אם פוסק כלישנא בתרא ה"ל לחלק ביניהם ואפשר שהוא סובר דכיון דאמוראי קמאי לא חילקו בין דעתו להחזיר לאין דעתו להחזיר לא חיישינן לדחוקיה משמיה דאביי דמפליג ביניהם - - - ודבר פשוט הוא שאין כן דעת התוספות (לו: ד"ה ובי"ה) והרא"ש (פי"ב) וסיעתם שהרי הם אוסרים להחזיר אפילו מבעוד יום סמוך לחשיכה וכו"ש להחזיר בשסילק משחשיכה וגם הרמב"ם כתב בהדיא היפך הירושלמי הזה שהרי כתב בפרק ג' (ה"י) כל שמותר להשהותו על גבי האש כשנוטלין אותו בשבת אסור להחזירו למקומו וכו' והוא שלא הניח הקדרה על גבי הקרקע:

ומ"ש רבינו דהא דאסור להחזיר מבעוד יום דוקא אחר שנגמר כל בישול הקדרה ומניחה לעמוד על הכירה עד הערב לשמור חומה אבל כל זמן שלא נתבשלה מותר להחזירה. הוא ממה שכתב הרא"ש שם (פי"ב) וז"ל ונ"ל הא דאסור מבעוד יום להחזיר לבית שמאי אף בגרופה וקטומה היינו מבעוד יום דומיא דמשחשיכה כמו שמשחשיכה היינו אחר שנתנו בכירה להשהותה שם כן נמי מבעוד יום דאסור להחזיר היינו אחר שנגמר בישולה ומניחה עומדת על הכירה עד לערב להחזיק חומה ואם נטלה אז מן הכירה אסור להחזירה אטו שבת וכולה חדא גזירה היא דכיון דאינה מתבשלת עוד על הכירה הוי כתחלת שהייה ואי שרית להחזיר מבעוד יום אתי נמי להחזיר משחשיכה אבל כל זמן שלא נתבשלה כל צרכה נוטל ומחזיר כל היום עכ"ל והא פשיטא דלא אתא הרא"ש לפרושי טעמא דבית שמאי אלא משום דמבית שמאי בגרופה נשמע לבית הלל באינה גרופה. ונראה לי דטעמא דכל זמן שלא נתבשלה כל צרכה מותר להחזיר אפילו סמוך לחשיכה ולא גזרינן דילמא אתי להחזיר משחשיכה משום דאם היה מחזיר משחשיכה הוי מבשל בשבת ופשיטא דמזדהר בהכי אפילו אי שרית להחזיר מבעוד יום.